

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Саленко І.

Науковий керівник – Гавришок Б. Б.

ГЕОПРОСТОРОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗМІЩЕННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ РАДИВИЛІВСЬКОГО РАЙОНУ

Згідно діючого Лісового кодексу України [1], ліс - тип природних комплексів, у якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє природне середовище.

Метою даного дослідження є вивчення закономірностей територіального розміщення лісових ресурсів Радивилівського району. Відповідно до мети були сформульовані наступні **завдання**: проаналізувати залісненість району та вивчити породний склад і вікову структуру деревостанів у лісництвах.

Історія розвитку лісокористування Радивилівського району є частиною історії лісів Рівненського Полісся. На сучасному етапі ліси району належать двом господарствам: Радивилівському лісництву державного підприємства «Дубенський лісгосп» та державному підприємству "Спеціалізоване лісгосподарське агропромислове підприємство" (ДП СЛАП). Перше з них існує у практично незмінних межах із 1940 р. і володіє більшістю великих за площею і продуктивних лісових урочищ. Друге – утворене шляхом об'єднання колишніх колгоспних лісів. ДП СЛАП охоплює переважно розрізнені лісові масиви невеликої площі (рис. 1).

Дослідження лісів Радивилівського району нами здійснено з використанням статистичної звітності згаданих вище лісгосподарських підприємств [2, 3, 4], картографічних матеріалів лісовпорядкування та топографічних карт, виданих Київським військово-топографічним інститутом.

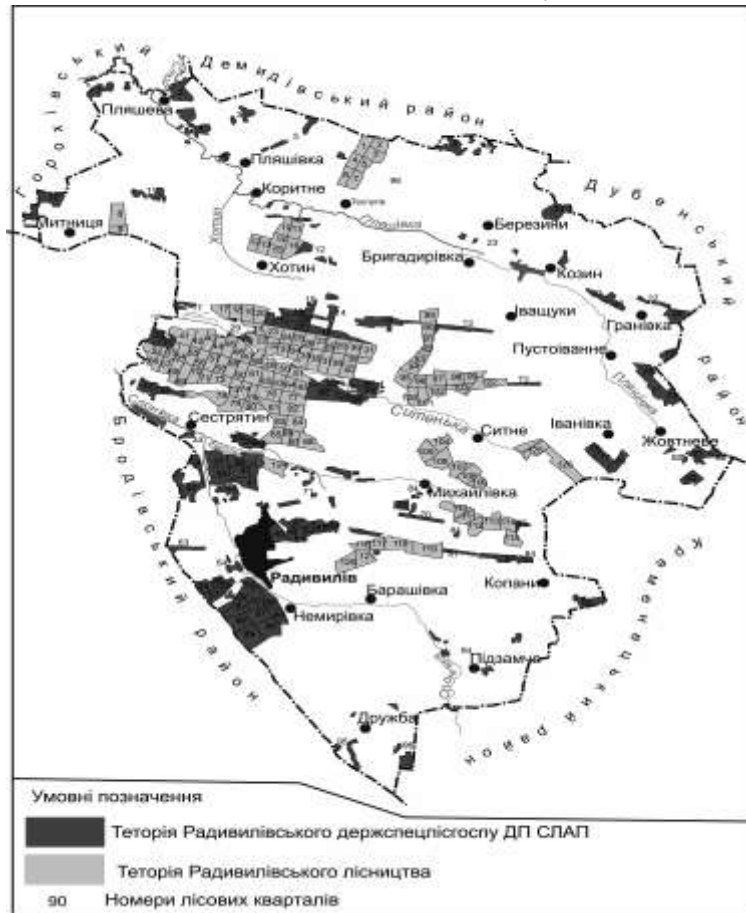

Рис. 1. Розміщення лісових урочищ Радивилівського району (Складено автором на основі фондів матеріалів)

В процесі проведення дослідження, нами побудовано й проаналізовано картографічні моделі, що відображають розподіл лісових урочищ по території району та їх приналежність до лісництв (рис. 1), лісистість району, а також видовий склад та вікову структуру деревостанів району в цілому та окремих господарств зокрема.

Для картометричних досліджень лісистості району всю його територію розділено на облікові ділянки площею 4 км², що співпадає з квадратами сітки карти масштабу 1:100 000. Для вимірювань використано палетку зі стороною квадрата 2 мм. Таким чином один квадрат палетки рівний 1 % площі облікової ділянки.

Із побудованої таким чином картографічної моделі чітко видно, що найбільш залісненими є центральна та західна частини району, де лісистість сягає 21 – 90 % при середньому значенні для району 16,7%. Саме тут зосереджені найбільші лісові урочища району. Зокрема найбільший лісовий масив району простягається на північний схід від села Сестрятин по обох берегах р. Ситенька. Найменш залісненим є басейн р. Пляшівка на сході району (села Теслув, Бригадірівка, Пустоїванне), а також територія на південь від лінії сіл Немирівка – Барашівка. В обох випадках ліси практично відсутні. Вздовж східної та північно-східної межі району розкидані поодинокі невеликі лісочки (рис. 1). Лісистість цієї території сягає 11 – 23%.

Аналіз сучасного поділу площі лісового фонду за категоріями земель свідчить, що лісові землі району використовуються за прямим призначенням. Землі, не вкриті лісовою рослинністю, займають 839 га із загальної площі 12466,2 га. Більшість з них зосереджені у Радивилівському лісництві.

У лісовому фонді району домінуюча роль належить лісокультура. Зокрема в межах ДП «СЛАП» на них припадає більше 50%. Природні та умовноприродні ценози охоплюють майже 25 % лісів. Найбільш поширеними типами лісу на території району є свіжі та вологі дубово-соснові субори.

Провідна роль у видовому складі деревостанів району належить насадженням сосни, на яку в припадає 79% лісовкритих площ. При тому дещо більша її частка (82%) спостерігається у лісах ДП СЛАП. Ця порода на більшій частині району здатна до самовідновлення, про те вирощується переважно у лісокультура. Із хвойних певне поширення (1,1 % площ) має також ялина європейська. Зосереджена вона переважно в межах Радивилівського лісництва. У віковій структурі хвойних деревостанів району переважають середньовікові насадження (53,7%) та молодняки (24,2 %). Частка останніх особливо висока на території ДП СЛАП (40,3 %). Стиглі і перестійні деревостани займають не більше 3 %. Така вікова структура свідчить про інтенсивне лісокористування на території району протягом останніх десятиріч та про активну роботу лісників над формуванням видового складу лісів.

Аналіз таксаційних матеріалів [3, 4] свідчить про поступове зниження частки хвойних порід в лісах району і збільшення листяних. Основна причина цього – природне поновлення малоцінних мяколистяних порід (осика, береза) на місці хвойних вирубок. Останнє призводить до зниження бонітету лісів та запасу деревини в них. Значного поширення цей процес набув у лісах ДП СЛАП.

Твердолистяні породи в районі займають 12,3 % лісовкритих площ. Переважно вони представлені лісокультурами і зосереджені у Радивилівському лісництві, де займають понад 1000 га. (16,3 %). Провідна роль у цій групі належить дубу. Грабняки поширені переважно у лісах ДП СЛАП. Більшість з них середньовікові та пристигаючі, що свідчить про незадовільне ведення лісового господарства і деградацію дібров у період існування колгоспних лісів. Привертає увагу специфічна вікова структура твердолистяних порід. Молодняки у цій групі займають лише 9% площ. Традиційно більша їх частка (12,5%) у лісах ДП СЛАП.

На мяколистяні породи припадає 7,5 % лісових земель території дослідження. Дещо поширеніші вони у лісах ДП СЛАП (9,5%). У видовому складі цих деревостанів домінують: береза повисла, вільха чорна, осика та верба. Специфікою їх є відносно швидке дозрівання і, як правило, низький бонітет. В районі ця група представлена переважно середньовіковими та пристигаючими деревостанами.

Таким чином, середня лісистість Радивилівського району становить 16,7%. Лісові ресурси в його межах належать двом лісгосподарським підприємствам і розподілені вкрай не рівномірно. Найвища лісистість характерна для центрально-західної частини району.

Більше половини лісових площ припадає на лісокультури. В видовому складі деревостанів домінуюча роль належить сосні, яка займає 79% площі лісовкритих земель. Серед твердолистяних порід провідна роль належить дубу, який зростає на 9,4 % лісових площ. Поширення інших порід незначне. У віковій структурі лісів переважають середньовікові і пристигаючі деревостани. Дещо вища частка молодників характерна для ДП СЛАП, де ведеться більш інтенсивне лісове господарство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лісовий кодекс України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>
2. Офіційний сайт ДП «Дубенський лісгосп» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dubnolis.at.ua/>
3. Проект організації і розвитку лісового господарства державного підприємства: Спеціалізоване лісгосподарське агропромислове підприємство "Радивилів держспецлісгосп". – Ірпінь, 2004. – 247 с.
4. Таксаційний опис Радивилівського лісництва ДП «Дубенський лісгосп» Рівненської області. – Ірпінь, 2009 р.

Іванейко М.

Науковий керівник – проф. Сивий М.Я.

РЕЛІГІЙНИЙ ТУРИЗМ УКРАЇНСЬКОЇ ЧАСТИНИ СХІДНИХ БЕСКИДІВ, СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження. Релігійність українського народу є невід'ємною складовою національної культури. Християнське паломництво є одним з найдавніших видів подорожей, відомих з